

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 192 (XXXVI) — Nr. 1102

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Mărti, 5 noiembrie 2024

SUMAR

Pagina

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE
ȘI JUSTIȚIE

Decizia nr. 49 din 7 octombrie 2024 (Completul pentru
dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală) ... 2-16

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

DECIZIA Nr. 49

din 7 octombrie 2024

Dosar nr. 1.521/1/2024

Completul compus din:

Eleni Cristina Marcu — președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
Ilie Iulian Dragomir — judecător la Secția penală
Maricela Cobzariu — judecător la Secția penală
Leontina Șerban — judecător la Secția penală
Simona Elena Cîrnaru — judecător la Secția penală
Oana Burnel — judecător la Secția penală
Andrei Claudiu Rus — judecător la Secția penală
Valerica Voica — judecător la Secția penală
Lia Savonea — judecător la Secția penală

1. S-a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept în materie penală:

„Dacă în interpretarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării.”

2. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost constituit conform prevederilor art. 476 alin. (6) raportat la art. 473 alin. (8) din Codul de procedură penală și ale art. 34 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, aprobat prin Hotărârea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 20/2023, cu modificările ulterioare (*Regulamentul*).

3. Ședința este prezidată de președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Eleni Cristina Marcu.

4. Judecător-raportor a fost desemnat, conform prevederilor art. 476 alin. (7) din Codul de procedură penală, domnul judecător Ilie Iulian Dragomir, din cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

5. La ședință participă Elena Rosana Bota, magistrat-asistent în cadrul Secțiilor Unite, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 36 din Regulament.

6. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna Nicoleta Ecaterina Eucarie, procuror în cadrul Secției judiciare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

7. Magistratul-asistent a prezentat referatul cauzei, arătând obiectul Dosarului nr. 1.521/1/2024 aflat pe rolul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

8. A menționat că la dosar au fost transmise puncte de vedere de către curțile de apel, Parchetul de pe lângă Înalta

Curte de Casație și Justiție, Departamentul de Drept public al Facultății de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara, Centrul de cercetări în Științe penale al Facultății de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara, precum și de Facultatea de Drept din cadrul Universității „Titu Maiorescu”. De asemenea, s-a arătat că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor.

9. Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, constatând că nu sunt cereri sau excepții de formulat, a solicitat doamnei procuror să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problema supusă dezbaterii.

10. Doamna procuror a arătat că, prin raportare la dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală, sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a sesizării formulate de Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori.

11. Pe fondul chestiunii de drept supuse dezlegării s-a considerat că, în interpretarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil, este inadmisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării.

12. Reprezentantul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a arătat că problema de drept la care se referă instanța de trimitere pune în discuție atât aspecte ce țin de natura infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 din Codul penal, cât și aspecte referitoare la condițiile exercitării acțiunii civile în cadrul procesului penal.

13. Legiuitorul a considerat că prin acordarea calității de persoană vătămată inculpatului autor al infracțiunii de încăierare și prin acceptarea exercitării de către acesta a acțiunii civile și obligarea unui alt inculpat la plata unor despăgubiri s-ar ajunge la situația acordării unor daune morale sau materiale chiar pentru participarea la comiterea activității infracționale.

14. Având în vedere că infracțiunea de încăierare presupune un subiect activ plural, iar scopul urmărit de legiuitor prin dispozițiile art. 198 din Codul penal este de a sancționa fapta de încăierare, s-a apreciat că niciunul dintre inculpați nu poate justifica o legitimare procesuală activă în promovarea unei acțiuni civile în procesul penal împotriva altui inculpat, deoarece nu poate avea calitatea de persoană vătămată.

15. Chiar dacă în prezent infracțiunea de încăierare face parte din categoria infracțiunilor îndreptate împotriva persoanei, specificul său, constând în aceea că subiectul activ este reprezentat de o pluralitate de făptuitori, fiecare răspunzând în calitate de autor pentru participarea la încăierare, face ca acțiunea civilă să nu poată fi soluționată în aceeași modalitate ca în cazul unor infracțiuni contra persoanei care nu presupun un subiect activ plural.

16. Prin urmare, un inculpat autor al infracțiunii de încăierare nu poate exercita acțiunea civilă împotriva altui inculpat, autor al aceleiași infracțiuni de încăierare, deoarece calitatea de inculpat nu poate coexista cu calitatea de persoană vătămată în ipoteza unei infracțiuni cu subiect activ plural.

17. Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterea închisă, reținându-se cauza în pronunțare.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR
CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ,

18. deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

19. Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori a dispus, prin încheierea de ședință din data de 27 iunie 2024, în Dosarul nr. 5.934/314/2022*, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 476 alin. (1) raportat la art. 475 din Codul de procedură penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: *dacă în interpretarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării.*

20. Sesizarea a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție la data de 8 iulie 2024, cu nr. 1.521/1/2024, termenul de judecată fiind stabilit la 7 octombrie 2024.

II. Expunerea succintă a cauzei

21. Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori este investită, în ultimul grad de jurisdicție, cu soluționarea apelurilor formulate de Parchetul de pe lângă Judecătoria Suceava, inculpatul parte civilă G.C. și inculpata G.P.D. împotriva Sentinței penale nr. 805 din 3 octombrie 2023, pronunțată de Judecătoria Suceava în Dosarul nr. 5.934/314/2022*.

22. Prin *rechizitoriul* emis de Parchetul de pe lângă Judecătoria Suceava s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului **G.C.** pentru săvârșirea *infracțiunilor de încăierare, prevăzută și pedepsită de art. 198 alin. (1) din Codul penal, și tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută și pedepsită de art. 371 alin. (1) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal, a inculpatei G.P.D.* pentru săvârșirea *infracțiunilor de încăierare, prevăzută și pedepsită de art. 198 alin. (1) din Codul penal, și tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută și pedepsită de art. 371 alin. (1) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal, a inculpatului A.M.G.* pentru săvârșirea *infracțiunilor de încăierare, prevăzută și pedepsită de art. 198 alin. (1) din Codul penal, și tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută și pedepsită de art. 371 alin. (1) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal, a inculpatului A.I.* pentru săvârșirea *infracțiunilor de încăierare, prevăzută și pedepsită de art. 198 alin. (1) din Codul penal, și tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută și pedepsită de art. 371 alin. (1) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal, a inculpatului A.D.* pentru săvârșirea *infracțiunilor de încăierare, prevăzută și pedepsită de art. 198 alin. (1) din Codul penal, și tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută și*

pedepsită de art. 371 alin. (1) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal, a inculpatei A.A.L. pentru săvârșirea *infracțiunilor de încăierare, prevăzută și pedepsită de art. 198 alin. (1) din Codul penal, și tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută și pedepsită de art. 371 alin. (1) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal, a inculpatului G.G.* pentru săvârșirea *infracțiunilor de încăierare, prevăzută și pedepsită de art. 198 alin. (1) din Codul penal, și tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută și pedepsită de art. 371 alin. (1) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal, și art. 113 alin. (3) din Codul penal, a inculpatului G.A.B.* pentru săvârșirea *infracțiunilor de încăierare, prevăzută și pedepsită de art. 198 alin. (1) din Codul penal, și tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută și pedepsită de art. 371 alin. (1) din Codul penal, ambele cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal și art. 113 alin. (3) din Codul penal, parte civilă fiind G.C. și persoane vătămate fiind A.M.G., A.I. și G.G.*

23. În *actul de sesizare* s-a reținut, în esență, cu privire la inculpatul G.C., faptul că în data de 1 martie 2020, orele 14.30, a participat la o încăierare între mai multe persoane, încăierare în desfășurarea căreia a suferit leziuni care au necesitat pentru vindecare 24—25 de zile de îngrijiri medicale, atestate prin certificatul medico-legal nr. xx din 2 martie 2020, și care a avut ca rezultat cauzarea de suferințe fizice altor trei persoane și tulburarea ordinii și liniștii publice.

24. De asemenea, s-a reținut, cu privire la inculpata G.P.D., faptul că în data de 1 martie 2020, orele 14.30, a participat la o încăierare între mai multe persoane, care a avut ca rezultat cauzarea de suferințe fizice altor patru persoane și tulburarea ordinii și liniștii publice.

25. Totodată, s-a reținut, cu privire la inculpatul A.M.G., faptul că în data de 1 martie 2020, orele 14.30, a participat la o încăierare între mai multe persoane, încăierare în desfășurarea căreia a suferit leziuni care au necesitat pentru vindecare 3—4 zile de îngrijiri medicale, atestate prin certificatul medico-legal nr. yy din 2 martie 2020, și care a avut ca rezultat cauzarea de suferințe fizice altor trei persoane și tulburarea ordinii și liniștii publice.

26. S-a mai reținut, în esență, cu privire la inculpatul A.I., faptul că în data de 1 martie 2020, orele 14.30, a participat la o încăierare între mai multe persoane, încăierare în desfășurarea căreia a suferit leziuni care au necesitat pentru vindecare 11—12 zile de îngrijiri medicale, atestate prin certificatul medico-legal nr. zz din 2 martie 2020, și care a avut ca rezultat cauzarea de suferințe fizice altor trei persoane și tulburarea ordinii și liniștii publice.

27. De asemenea, s-a reținut, cu privire la inculpatul A.D., faptul că în data de 1 martie 2020, orele 14.30, a participat la o încăierare între mai multe persoane, care a avut ca rezultat cauzarea de suferințe fizice altor patru persoane și tulburarea ordinii și liniștii publice.

28. Cu privire la inculpata A.A.L. s-a reținut faptul că în data de 1 martie 2020, orele 14.30, a participat la o încăierare între mai multe persoane, care a avut ca rezultat cauzarea de suferințe fizice altor patru persoane și tulburarea ordinii și liniștii publice.

29. Totodată, s-a reținut, cu privire la inculpatul G.G., faptul că în data de 1 martie 2020, orele 14.30, a participat la o încăierare între mai multe persoane, încăierare în desfășurarea căreia a suferit leziuni care au necesitat pentru vindecare 5—6 zile de îngrijiri medicale, atestate prin certificatul medico-legal nr. ww din 5 martie 2020, și care a avut ca rezultat cauzarea de suferințe fizice altor trei persoane și tulburarea ordinii și liniștii publice.

30. Referitor la inculpatul G.A.B. s-a reținut faptul că în data de 1 martie 2020, orele 14.30, a participat la o încăierare între mai multe persoane, care a avut ca rezultat cauzarea de suferințe fizice altor patru persoane și tulburarea ordinii și liniștii publice.

31. **Prin Sentința penală nr. 805 din 3 octombrie 2023 a Judecătorei Suceava, pronunțată în Dosarul nr. 5.934/314/2022***, s-au dispus următoarele:

32. În baza art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală, raportat la art. 16 alin. (1) lit. f) teza a II-a din Codul de procedură penală, cu aplicarea art. 154 alin. (1) lit. d) raportat la art. 131 din Codul penal și art. 5 din Codul penal, cu referire la deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, s-a dispus încetarea procesului penal față de inculpații G.G. și G.A.B., sub aspectul săvârșirii infracțiunii de tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută de art. 371 din Codul penal, ca urmare a împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale.

33. În baza art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală, raportat la art. 16 alin. (1) lit. f) teza a II-a din Codul de procedură penală, cu aplicarea art. 154 alin. (1) lit. e) din Codul penal și art. 5 din Codul penal, cu referire la deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, s-a dispus încetarea procesului penal față de inculpații G.C., G.P.D., A.M.G., A.I., A.D. și A.A.L., sub aspectul săvârșirii infracțiunii de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, ca urmare a împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale.

34. În baza art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală, raportat la art. 16 alin. (1) lit. f) teza a II-a din Codul de procedură penală, cu aplicarea art. 154 alin. (1) lit. e) raportat la art. 131 din Codul penal și art. 5 din Codul penal, cu referire la deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, s-a dispus încetarea procesului penal față de inculpații G.G. și G.A.B., sub aspectul săvârșirii infracțiunii de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, ca urmare a împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale.

35. În baza art. 396 alin. (2) din Codul de procedură penală, au fost condamnați inculpații G.C., G.P.D., A.M.G., A.I., A.D. și A.A.L. la pedeapsa amenzii penale pentru săvârșirea infracțiunii de tulburarea ordinii și liniștii publice, prevăzută de art. 371 din Codul penal cu aplicarea art. 5 alin. (1) din Codul penal.

36. **Referitor la latura civilă a cauzei**, în baza art. 25 alin. (1) din Codul de procedură penală raportat la art. 397 alin. (1) din Codul de procedură penală, cu aplicarea art. 1.349 din Codul civil, art. 1.357 din Codul civil, art. 1.370 din Codul civil, art. 1.371 din Codul civil și art. 1.382 din Codul civil, s-a admis, în parte, acțiunea civilă exercitată de *inculpatul-parte civilă G.C.* și au fost obligați inculpații A.I., A.M.G., A.D. și A.A.L., în solidar, la plata către inculpatul-parte civilă G.C. a sumei de 3.000 euro (în echivalent în lei la cursul Băncii Naționale a României (BNR) din ziua plății efective) cu titlu de daune morale.

37. În baza art. 25 alin. (1) din Codul de procedură penală raportat la art. 397 alin. (1) din Codul de procedură penală, cu aplicarea art. 1.349 din Codul civil, art. 1.357 din Codul civil, art. 1.370 din Codul civil, art. 1.371 din Codul civil și art. 1.382 din Codul civil, s-a admis, în parte, *acțiunea civilă exercitată de inculpatul-parte civilă A.I.* și au fost obligați inculpații G.C., G.P., G.G. și G.A.B., în solidar, la plata către inculpatul-parte civilă A.I. a sumei de 1.500 euro (în echivalent în lei la cursul BNR din ziua plății efective) cu titlu de daune morale.

38. În baza art. 25 alin. (1) din Codul de procedură penală raportat la art. 397 alin. (1) din Codul de procedură penală, cu aplicarea art. 1.349 din Codul civil, art. 1.357 din Codul civil, art. 1.370 din Codul civil, art. 1.371 din Codul civil și art. 1.382 din Codul civil, s-a admis, în parte, acțiunea civilă exercitată de

inculpatul-parte civilă A.M.G. și au fost obligați inculpații G.C., G.P., G.G. și G.A.B., în solidar, la plata către inculpatul-parte civilă A.M.G. a sumei de 500 euro (în echivalent în lei la cursul BNR din ziua plății efective) cu titlu de daune morale.

39. Pentru a dispune astfel în ceea ce privește latura civilă a cauzei, instanța a reținut că, potrivit art. 19 alin. (1) din Codul de procedură penală, acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale.

40. Dispozițiile art. 1.349 din Codul civil și cele ale art. 1.357—1.371 din Codul civil reglementează răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie, iar dispozițiile art. 1.381—1.395 din Codul civil prevăd regulile aplicabile în ceea ce privește repararea prejudiciului în cazul răspunderii delictuale.

41. Cât privește fapta ilicită, prin raportare la situația de fapt reținută, aceasta există, chiar dacă în ceea ce privește infracțiunea de încăierare a intervenit prescripția răspunderii penale.

42. Instanța de fond a reținut că toți inculpații, inclusiv cei trei inculpați care s-au constituit părți civile în cauză, s-au angrenat în săvârșirea aceleiași fapte delictuale, participând la un conflict fizic, fiind împărțiți în două tabere adverse și aplicându-și reciproc lovituri. În urma acestui conflict, inculpatului-parte civilă G.C. i-au fost produse leziuni traumatiche pentru a căror vindecare a avut nevoie de 24—25 de zile de îngrijiri medicale, inculpatului-parte civilă A.I. i-au fost produse leziuni traumatiche pentru a căror vindecare a avut nevoie de 11—12 zile de îngrijiri medicale, iar inculpatului-parte civilă A.M.G. i-au fost produse leziuni traumatiche pentru a căror vindecare a avut nevoie de 3—4 zile de îngrijiri medicale. Referitor la prejudiciu, acesta a constat în suferințele de ordin moral cauzate inculpaților-părți civile.

43. Cu privire la existența unei legături de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu, instanța de fond a considerat și această condiție îndeplinită, prejudiciul reieșind în mod direct din faptele ilicite ale inculpaților, lanțul causal nefiind întrerupt.

44. S-a reținut că, în materie delictuală, legiuitorul a instituit răspunderea autorului pentru cea mai ușoară culpă, după cum a rezultat din dispozițiile art. 1.357 alin. (2) din Codul civil. În concret, inculpații s-au implicat în mod intenționat în conflictul fizic din data de 1 martie 2020, existând vinovăția comună a acestora.

45. Instanța de fond a subliniat că toți inculpații au participat la conflictul fizic din data de 1 martie 2020, exercitând acte de violență, astfel că nu s-a putut stabili individual contribuția fiecărei persoane din grup asupra participanților din grupul opus, motiv pentru care, în baza dispozițiilor legale anterior menționate, s-a apreciat că toți inculpații răspund pentru prejudiciile produse în urma conflictului, gradul de contribuție a fiecăreia dintre taberele implicate în conflict, la producerea prejudiciului, fiind de 50%.

46. Însă, în privința întinderii prejudiciului moral, luând în considerare dispozițiile art. 1.370 și 1.371 din Codul civil, precum și faptul că s-a stabilit gradul de contribuție de 50% pentru fiecare tabără implicată în conflict, instanța de fond a apreciat că suma de 3.000 euro (în echivalent în lei la cursul BNR din ziua plății efective) este una justificată pentru inculpatul-parte civilă G.C., sens în care inculpații A.I., A.M.G., A.D. și A.A.L. au fost obligați, în solidar, la plata acestei sume către victimă. În ceea ce îi privește pe inculpații părți civile A.I. și A.M.G., instanța de fond a apreciat că sumele de 1.500 euro, respectiv 500 euro, cu titlu de daune morale, sunt îndestulătoare, sens în care inculpații G.C., G.P., G.G. și G.A.B. au fost obligați, în solidar, la plata acestei sume către victime.

47. **Împotriva acestei sentințe, în termen legal, au formulat apel Parchetul de pe lângă Judecătoria Suceava, inculpatul-parte civilă G.C. și inculpați G.P.D.,** cauza fiind înregistrată pe rolul Curții de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori, cu nr. 5.934/314/2022*.

48. La termenul de judecată din data de 10 iunie 2024, instanța a pus în discuție, din oficiu, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea dezlegării de principiu a chestiunii de drept anterior menționate.

III. Opinia completului care a dispus sesizarea și punctele de vedere exprimate de către procuror și inculpați

III.1. Cu privire la admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție

49. Completul de judecată care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, reprezentantul Ministerului Public și apărătorii inculpaților au opinat că *sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate* prevăzute de dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală, deoarece Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori este învestită cu judecarea cauzei în apel, fiind astfel îndeplinită condiția referitoare la soluționarea cauzei în ultimă instanță, și a fost invocată o chestiune de drept reală, veritabilă, susceptibilă să dea naștere unor interpretări diferite, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a apelului, chestiune asupra căreia nu s-a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii.

III.2. Cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării

50. Completul de judecată care a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile a reținut că *problema de drept supusă dezbaterii suscită interpretări diferite, atât în sensul admisibilității, cât și în sensul inadmisibilității acțiunii civile și a prezentat principalele argumente în sprijinul celor două opinii.*

51. *Într-o opinie, susținută și de apărătorul inculpaților apelanți G.C. și G.P.D., se apreciază că acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării, este admisibilă.*

52. În susținerea acestei opinii, s-a argumentat că, spre deosebire de Codul penal anterior, care reglementa infracțiunea de încăierare în titlul IX — Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială, potrivit Codului penal în vigoare, infracțiunea de încăierare este reglementată în titlul I al Părții speciale, respectiv în cadrul infracțiunilor îndreptate împotriva persoanei.

53. Astfel, în prezent, obiectul juridic special principal al infracțiunii de încăierare constă în relațiile referitoare la atributele fundamentale ale persoanei, integritatea corporală, sănătatea sau chiar viața acesteia, atunci când în cursul încăierării se săvârșește o infracțiune contra persoanei, fără a se cunoaște făptuitorul. Într-un asemenea caz, vătămarea integrității corporale sau a sănătății apare însă ca o consecință a însăși faptei de încăierare.

54. În această opinie se reține că fiecare inculpat poate avea și calitatea de persoană vătămată în cauză, în condițiile în care ar fi suferit un prejudiciu material/moral, urmare a contribuției infracționale săvârșite de către ceilalți inculpați la adresa sa, prin afectarea integrității fizice sau/și psihice.

55. Cât timp în urma încăierării unul sau mai mulți participanți suferă o vătămare a integrității corporale, indiferent de gravitate,

prejudiciul cauzat nu poate rămâne neacoperit, neputându-se susține că, prin participarea la încăierare, inculpații și-au asumat posibila vătămare corporală.

56. Mai mult decât atât, infracțiunea de încăierare în forma tip absoarbe în conținutul ei constitutiv infracțiunea de loviri și alte violențe. Or, dacă în situația unui conflict între două persoane, în care acestea se lovesc reciproc, cu consecința vătămării integrității corporale a ambelor persoane, acestea au atât calitate de inculpat, în raport cu fapta de lovire a celeilalte persoane, cât și calitate de persoană vătămată, în raport cu acțiunea părții adverse de lovire, ambele fiind îndreptățite în calitate de persoane vătămăte la repararea propriului prejudiciu, ar trebui ca și în conflictul dintre două tabere care se înfruntă situația să fie similară.

57. *Într-o altă opinie, susținută și de reprezentantul parchetului, precum și de apărătorul inculpaților intimați A.D. și A.A.L., se apreciază că acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării, este inadmisibilă.*

58. S-a reținut că infracțiunea de încăierare este o infracțiune cu subiect activ plural, specificul acestei infracțiuni fiind dat de pluralitatea de subiecți activi, infracțiunea neputând fi reținută în lipsa acestei pluralități naturale. Or, admiterea acțiunii civile și obligarea unui participant la încăierare la plata unor daune morale sau materiale către un alt participant care a suferit vătămări conduc practic la negarea vinovăției participantului despăgubit pentru suferirea unui prejudiciu moral sau material.

59. Practic, un inculpat care răspunde sub aspectul laturii penale pentru săvârșirea infracțiunii de încăierare, fiind parte a subiectului activ plural, ajunge să fie despăgubit ca și cum ar avea calitatea de persoană vătămată constituită parte civilă în procesul penal. Participarea sau implicarea în încăierare este rezultatul direct al voinței fiecărui inculpat, astfel încât, în măsura în care același inculpat ar fi despăgubit pentru prejudiciul moral sau material provocat de alți membri ai pluralității de subiecți activi, s-ar ajunge la folosirea propriei vinovății în obținerea unui drept de reparare, contrar principiului conform căruia nimeni nu se poate prevala de propria culpă în obținerea protecției unui drept (*nemo auditur propriam turpitudinem allegans*).

60. Un alt argument este acela potrivit căruia răspunderea solidară a unor prezumtivi autori ai prejudiciului față de victimă la care se referă dispozițiile art. 1.370 din Codul civil nu poate fi aplicată în cazul unei infracțiuni cu subiect activ plural, cum este încăierarea, toate persoanele având calitatea de inculpați, neexistând în mod separat o victimă față de care acești inculpați să răspundă civil. În măsura în care probatoriul administrat ar fi permis reținerea unor legături de cauzalitate între actele infracționale și fiecare prejudiciu provocat persoanelor constituite părți civile, cu certitudine încadrarea juridică a faptelor nu ar mai fi fost aceea de încăierare, putând fi reținută o infracțiune de lovire.

61. Modul de soluționare a pretențiilor civile nu poate fi conceput în același fel ca în cazul unor infracțiuni contra persoanei care nu presupun un subiect activ plural. Dacă în cazul unei infracțiuni îndreptate împotriva vieții persoanei, de regulă există o delimitare clară a noțiunii de subiect activ, persoană vătămată și subiect pasiv, în cazul infracțiunii de încăierare, subiectul activ este reprezentat de o pluralitate de făptuitori, fiecare răspunzând în calitate de autor pentru participarea la încăierare.

IV. Punctele de vedere exprimate de către curțile de apel și instanțele judecătorești arondate

62. În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală, cu referire la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, s-a solicitat punctul de vedere al instanțelor de judecată asupra chestiunii de drept supuse dezlegării.

63. În urma consultării materialelor transmise de către curțile de apel și instanțele arondate acestora s-a constatat că punctele de vedere nu sunt unitare, fiind identificate două orientări:

64. **Într-o primă orientare** se consideră că *acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării, este admisibilă.*

65. În acest sens au fost exprimate puncte de vedere de către: Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Iași și instanțele arondate, Curtea de Apel Timișoara, Tribunalul Neamț, Tribunalul Hunedoara, Tribunalul Alba, Tribunalul București și judecătorii din circumscripția sa, Tribunalul Giurgiu, Tribunalul Ilfov, Tribunalul Teleorman și instanțele arondate, Tribunalul Brașov, Tribunalul Covasna, Tribunalul Olt, Tribunalul Bistrița, Tribunalul Argeș, Tribunalul Galați, Tribunalul Timiș, Tribunalul Târgu Mureș, Tribunalul Suceava și instanțele arondate, Judecătoria Piatra-Neamț, Judecătoria Roman, Judecătoria Agnita, Judecătoria Hunedoara, Judecătoria Deva, Judecătoria Orăștie, Judecătoria Petroșani, Judecătoria Hațeg, Judecătoria Hunedoara, Judecătoria Alba Iulia, Judecătoria Aiud, Judecătoria Sebeș, Judecătoria Buftea, Judecătoria Întorsura Buzăului, Judecătoria Măcin, Judecătoria Craiova, Judecătoria Băilești, Judecătoria Slatina, Judecătoria Huedin, Judecătoria Pitești, Judecătoria Câmpulung, Judecătoria Buzău, Judecătoria Pogoanele, Judecătoria Târgoviște, Judecătoria Pucioasa, Judecătoria Moldova Nouă, Judecătoria Sănnicolau Mare, Judecătoria Târnăveni și Judecătoria Reghin.

66. În argumentarea opiniei exprimate, instanțele au apreciat, în esență, că fiecare inculpat poate avea și calitatea de persoană vătămată în cauză, în condițiile în care a suferit un prejudiciu material sau moral, ca urmare a contribuției infracționale săvârșite de către ceilalți inculpați la adresa sa. S-a apreciat că nu se poate reține că, prin participarea la încăierare, inculpații și-au asumat posibila vătămare corporală, atât timp cât, în urma încăierării, unul sau mai mulți participanți au suferit o vătămare, motiv pentru care prejudiciul cauzat nu poate rămâne neacoperit.

67. S-a avut în vedere că obiectul juridic special principal al infracțiunii de încăierare constă în relațiile sociale referitoare la atribuțiile fundamentale ale persoanei, integritatea corporală, sănătatea acesteia, infracțiunea fiind reglementată în titlul *infracțiunilor îndreptate împotriva persoanei*, infracțiunea de încăierare absorbind, în forma-tip, în conținutul ei constitutiv, infracțiunea de loviri și alte violențe.

68. Astfel, dacă în situația unui conflict între două persoane, în care acestea se lovesc reciproc, cu consecința vătămării integrității corporale a fiecăreia, acestea pot avea atât calitatea de inculpați în raport cu fapta de lovire a celeilalte persoane, cât și de persoană vătămată în raport cu acțiunea părții adverse de lovire, ambele fiind îndreptățite în calitatea de persoane vătămăte la repararea propriului prejudiciu, ar trebui, ca și în cazul unui conflict între două tabere, situația să fie similară.

69. Infracțiunea de încăierare absoarbe infracțiunea de loviri și alte violențe, diferența fiind că, participând mai multe

persoane la încăierare, valoarea socială ocrotită este mai lezată, pericolul fiind mai mare. Pe cale de consecință, persoana prejudiciată, chiar dacă este vinovată de săvârșirea aceleiași infracțiuni, are dreptul la recuperarea prejudiciului suferit prin lovirea sa de către celelalte persoane.

70. Acțiunea civilă este admisibilă, având în vedere situarea reglementării — în cadrul infracțiunilor îndreptate contra persoanei — în conformitate cu prevederile alin. (1) și (2) ale art. 19 din Codul de procedură penală, ce reglementează obiectul și exercitarea acțiunii civile.

71. Astfel, persoanele responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale pot fi trase la răspundere în cadrul procesului penal prin exercitarea acțiunii civile, interpretarea termenilor de persoană responsabilă pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale, persoană vătămată, succesorii acesteia și ai părții responsabile civilmente făcându-se potrivit legii civile.

72. Reținând în plus incidența dispozițiilor art. 1.370 din Codul civil, s-a apreciat că această calitate de inculpat într-un proces penal nu respinge posibilitatea aceluiași inculpat de a avea și calitate de persoană prejudiciată în sens civil, adică de persoană vătămată, în același caz penal, în cazul concret al infracțiunii de încăierare, infracțiune care, potrivit noului Cod penal, este o infracțiune contra integrității persoanei și a sănătății, o infracțiune ce vizează persoana, nu ordinea socială, cum era reglementată în vechiul Cod penal.

73. Prin urmare, infracțiunea de încăierare absoarbe infracțiunea de loviri sau alte violențe, conform art. 198 alin. (1) din Codul penal, sau, dacă este cazul, infracțiunea de vătămare corporală sau loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, conform alin. (2), respectiv alin. (3) ale art. 198 din Codul penal. De altfel, în cuprinsul art. 198 alin. (2) din Codul penal legiuitorul precizează faptul că inclusiv victima poate răspunde penal, deci inclusiv sub aspect civil.

74. Au fost atașate, exemplificativ, hotărâri judecătorești pronunțate în sensul acestei orientări, respectiv Decizia penală nr. 936/Ap din 11 decembrie 2023, pronunțată de Curtea de Apel Brașov — Secția penală, Sentința penală nr. 697 din 17 aprilie 2018, pronunțată de Judecătoria Brașov, Sentința penală nr. 187 din 7 iunie 2023, pronunțată de Judecătoria Câmpulung Moldovenesc, definitivă prin Decizia penală nr. 1.743 din 14 decembrie 2023, pronunțată de Curtea de Apel Suceava — Secția penală.

75. Se constată totodată că prin alte hotărâri judecătorești atașate, respectiv Sentința penală nr. 53 din 21 octombrie 2011, pronunțată de Judecătoria Întorsura Buzăului, Sentința penală nr. 1.836 din 17 octombrie 2018, pronunțată de Judecătoria Târgu Jiu, definitivă prin Decizia penală nr. 893 din 6 iunie 2019, pronunțată de Curtea de Apel Craiova, Sentința penală nr. 239 din 16 februarie 2021, pronunțată de Judecătoria Pitești, definitivă prin Decizia penală nr. 490/A din 9 iulie 2021, pronunțată de Curtea de Apel Pitești, sub aspectul laturii civile, soluția a fost aceea de respingere a acțiunii civile ca neîntemeiată, rezultând că instanțele au considerat că acțiunea civilă exercitată de persoanele participante la infracțiunea de încăierare are caracter admisibil.

76. **În cea de-a doua orientare** se consideră că *acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării, este inadmisibilă.*

77. În acest sens au fost exprimate *puncte de vedere* de către Curtea de Apel Bacău, Curtea de Apel București — Secția I penală și Secția a II-a penală, Curtea de Apel Constanța, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Ploiești, Curtea de Apel Târgu Mureș, Tribunalul Bacău, Tribunalul București și judecătorii din circumscripția acestuia, Tribunalul Ialomița, Tribunalul Brașov, Tribunalul Dolj, Tribunalul Mehedinți, Tribunalul Gorj, Tribunalul Cluj, Tribunalul Brăila, Tribunalul Vâlcea, Tribunalul Buzău, Tribunalul Prahova, Tribunalul Arad și judecătorii din circumscripția acestuia, Tribunalul Caraș-Severin, Judecătoria Târgu-Neamț, Judecătoria Bicăz, Judecătoria Sibiu, Judecătoria Brad, Judecătoria Câmpeni, Judecătoria Lehliu-Gară, Judecătoria Zărnești, Judecătoria Filiași, Judecătoria Drobeta-Turnu Severin, Judecătoria Orșova, Judecătoria Vânu Mare, Judecătoria Caracal, Judecătoria Corabia, Judecătoria Târgu Jiu, Judecătoria Târgu Cărbunești, Judecătoria Motru, Judecătoria Novaci, Judecătoria Slatina, Judecătoria Bistrița, Judecătoria Năsăud, Judecătoria Baia Mare, Judecătoria Vișeu de Sus, Judecătoria Tecuci, Judecătoria Liești, Judecătoria Galați, Judecătoria Râmnicu Sărat, Judecătoria Răcari, Judecătoria Pucioasa, Judecătoria Caransebeș și Judecătoria Reșița.

78. În argumentarea opiniei exprimate s-a precizat, în esență, că, în cazul infracțiunii de încăierare, subiectul activ este reprezentat de o pluralitate de făptuitori, fiecare răspunzând în calitate de autor pentru participarea la încăierare. Încăierarea există dacă la aceasta participă două tabere, fiecare având cel puțin două persoane, între care au loc acte reciproce de violență.

79. Dacă, în cazul unei infracțiuni îndreptate împotriva vieții persoanei, în general există o delimitare clară a noțiunii de subiect activ, persoană vătămată, subiect pasiv, în cazul infracțiunii de încăierare, *subiectul activ* este reprezentat de o pluralitate de făptuitori care au calitatea de autor — împărțiți în două tabere de cel puțin două persoane fiecare, iar *subiectul pasiv* al infracțiunii de încăierare este persoana victimă a violențelor comise în cursul încăierării, respectiv acele persoane care cad victime nevinovate ale manifestărilor violente ale celor încăierați sau persoane care participă ele însele la încăierare și au suferit o vătămare corporală sau și-au pierdut viața în încăierare, fără să se cunoască cine dintre corixanți este făptuitorul.

80. Față de conținutul art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală s-a apreciat că inculpatul nu poate exercita o acțiune civilă având ca obiectiv repararea prejudiciului provocat acestuia de ceilalți inculpați. Deși față de specificul activității infracționale fiecare participant ar putea fi considerat atât inculpat, cât și persoană vătămată, având în vedere condiția unui subiect activ plural, niciunul dintre inculpați nu poate justifica o legitimare procesuală activă în promovarea unei acțiuni civile în procesul penal. Acceptând exercitarea unei acțiuni civile de către un inculpat și obligarea unui alt participant la plata de despăgubiri către acesta, s-ar ajunge la situația acordării unor daune chiar pentru participarea la comiterea activității infracționale, interpretare care contravine reglementărilor specifice răspunderii delictuale.

81. Participarea sau implicarea în încăierare este rezultatul direct al voinței fiecărui inculpat, astfel încât, în măsura în care același inculpat ar fi despăgubit pentru prejudiciul provocat de alți membri ai pluralității de subiecți activi, s-ar ajunge la folosirea propriei vinovății în obținerea unui drept de reparare, contrar principiului conform căruia nimeni nu se poate prevala de propria culpă în obținerea protecției unui drept (*nemo auditur propriam turpitudinem allegans*).

82. În susținerea acestei opinii s-a apreciat că nu pot fi reținute dispozițiile art. 1.370 din Codul civil, invocate în practică

de instanțele care au admis acțiunea civilă în procesul penal pentru vătămarile rezultate în urma încăierării, dispoziții conform cărora dacă prejudiciul a fost cauzat prin acțiunea simultană sau succesivă a mai multor persoane, fără să se poată stabili că a fost cauzat sau, după caz, că nu putea fi cauzat prin fapta vreuneia dintre ele, toate aceste persoane vor răspunde solidar față de victimă.

83. În cazul unei infracțiuni de încăierare, calitatea de victimă, folosită în dispozițiile normative menționate, nu poate fi conferită chiar persoanei acuzate pentru participarea la activitatea incriminată prin dispozițiile art. 198 din Codul penal. Răspunderea solidară a unor prezumtivi autori ai prejudiciului față de victimă, la care se referă textul citat, nu poate fi aplicată în cazul unei infracțiuni cu subiect activ plural așa cum este încăierarea, toate persoanele având calitatea de inculpați, neexistând în mod separat o victimă față de care acești inculpați să răspundă civil.

84. Chiar acceptând că în reglementarea în vigoare infracțiunea de încăierare este o infracțiune contra persoanei, dată fiind condiția unui subiect activ plural, niciunul dintre participanții acuzați de participarea la încăierare nu poate justifica o calitate procesuală sau un interes legitim pentru a exercita o acțiune civilă în procesul penal, indiferent de gravitatea leziunilor provocate acestuia de ceilalți participanți la încăierare. Un asemenea participant are doar calitatea de inculpat în cadrul procedurii de tragere la răspundere penală pentru săvârșirea unei infracțiuni de încăierare, neputând fi considerat ca persoană vătămată față de ceilalți participanți trimiși în judecată sub aspectul aceleiași acuzații.

85. Au fost atașate, exemplificativ, Sentința penală nr. 7 din 6 ianuarie 2022, pronunțată de Judecătoria Brașov, și Sentința penală nr. 220 din 3 noiembrie 2023, pronunțată de Tribunalul Brașov.

86. Se constată că, în cauză, curțile de apel Alba Iulia, Bacău, București, Cluj, Constanța, Galați, Iași, Oradea, Ploiești, Timișoara și Târgu Mureș au comunicat opinii cu caracter teoretic, cu precizarea că la nivelul acestora, precum și al instanțelor arondate nu a fost identificată practică judiciară care să prezinte relevanță pentru problema de drept supusă dezlegării.

V.1. Jurisprudența relevantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție

87. Cu referire la problema de drept ce face obiectul sesizării, în cadrul deciziilor obligatorii, menite să asigure unificarea practicii judiciare, nu au fost identificate hotărâri care să prezinte relevanță pentru problema de drept analizată.

88. În ceea ce privește deciziile de speță, în urma examenului de jurisprudență efectuat la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție de către Direcția legislație, jurisprudență și contencios — Serviciul pentru studiu și unificarea jurisprudenței, nu au fost identificate hotărâri care să prezinte relevanță pentru problema de drept analizată.

V.2. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

89. În urma examenului de jurisprudență la nivelul Curții Constituționale a României nu au fost identificate decizii relevante în problema de drept supusă dezlegării.

V.3. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

90. În urma examenului de jurisprudență la nivelul Curții Europene a Drepturilor Omului nu au fost identificate hotărâri care să prezinte relevanță pentru problema de drept analizată.

VI. Punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problema de drept ce formează obiectul sesizării

91. Din perspectiva dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, s-a apreciat că *sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate* a sesizării formulate de către Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori.

92. *Cu privire la fondul problemei de drept* care face obiectul sesizării s-a apreciat că, în interpretarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil, acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării, este inadmisibilă.

93. S-a arătat că problema de drept invocată prin încheierea de sesizare pune în discuție atât aspecte ce țin de natura infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 din Codul penal, cât și aspecte referitoare la condițiile exercitării acțiunii civile în cadrul procesului penal.

94. Odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal, legiuitorul a mutat infracțiunea de încăierare din capitolul V referitor la „*Alte infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială*” în capitolul II, intitulat „*Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății*”, noua sistematizare fiind justificată de necesitatea de a reevalua obiectul juridic al infracțiunii, întrucât infracțiunea de încăierare pune în pericol în primul rând sănătatea, integritatea fizică sau viața persoanei și doar în subsidiar relațiile sociale privind conviețuirea socială¹.

95. Însă modificarea obiectului juridic al infracțiunii nu a fost dublată și de o modificare a conținutului constitutiv, deoarece, în esență, reglementarea în vigoare este asemănătoare cu cea anterioară, cu unele simplificări.

96. Astfel, au fost modificate limitele de pedeapsă, s-a introdus o nouă variantă agravată, dacă s-a cauzat moartea a două sau mai multe persoane, a fost introdusă prevederea expresă conform căreia participantul la încăierare care suferă o vătămare corporală, fără a se cunoaște autorul acesteia, va răspunde pentru varianta simplă a infracțiunii și a fost înlăturată dispoziția referitoare la reducerea limitelor de pedeapsă în cazul persoanei a cărei contribuție a fost individualizată în încăierare.

97. S-a apreciat ca fiind evident faptul că scopul urmărit de fiecare dintre persoanele care participă la o încăierare este agresarea adversarilor, astfel încât valorile juridice în principal afectate prin activitatea infracțională sunt legate de atributele persoanei, acesta fiind și motivul pentru care legiuitorul a schimbat locul acestei infracțiuni în actualul Cod penal.

98. Sub imperiul legii vechi, precum și sub imperiul legii noi, legiuitorul a stabilit în mod deliberat o serie de reguli de drept diferite de cele aplicabile în cazul infracțiunilor contra persoanei, prin care a urmărit să rezolve problemele determinate de atragerea răspunderii penale după regulile obișnuite, în contextul imposibilității identificării concrete a fiecărui autor al fiecărui act de violență săvârșit în cadrul încăierării.

99. Aceste reguli de drept subsumate mecanismului pluralității naturale de infractori produc consecințe importante asupra răspunderii penale a celor care participă la o încăierare între mai multe persoane. Infracțiunea de încăierare fiind subsumată infracțiunilor caracterizate de pluralitate naturală este o infracțiune unică săvârșită de autori distincți, iar fiecare dintre ei va răspunde în calitate de autor, și nu de coautor al infracțiunii.

100. Subiectul pasiv al infracțiunii de încăierare poate fi orice persoană, fie prinsă fără voia ei în încăierare, fie chiar una dintre persoanele care participă ele însele la încăierare. Numărul subiecților pasivi nu influențează nici el unicitatea infracțiunii de încăierare, existând o singură infracțiune de încăierare indiferent câte persoane au fost victime ale actelor de violență.

101. S-a considerat că scopul urmărit de legiuitor prin incriminarea încăierării a rămas, inclusiv în contextul mutării infracțiunii în titlul I „*Infracțiuni contra persoanei*”, capitolul II „*Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății*” din Codul penal, sancționarea distinctă a simplei participări la încăierare.

102. Prin stabilirea unor reguli de drept diferite rezultă voința legiuitorului de a nu considera infracțiunea de încăierare drept o faptă colectivă împotriva vieții sau a integrității corporale ori sănătății, ci o infracțiune distinctă, cu o configurație proprie. Un argument în acest sens se desprinde atât din faptul că acțiunea penală se exercită din oficiu în toate cazurile, inclusiv în forma-tip a infracțiunii a cărei urmare imediată este aceeași cu cea a infracțiunii de lovire sau alte violențe, precum și din faptul că pedepsele stabilite prin dispozițiile art. 198 din Codul penal sunt cu mult reduse față de cele prevăzute de infracțiunile contra persoanei ce protejează aceleași valori sociale.

103. S-a susținut că regulile de drept stabilite de legiuitor în privința infracțiunii de încăierare conferă acțiunii civile și prejudiciului cauzat prin această infracțiune o fizionomie distinctă în raport cu specificul infracțiunii ce constituie temeiul acțiunii penale.

104. Potrivit dispozițiilor art. 19 alin. (1) și (5) din Codul de procedură penală, „acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale”, respectiv „repararea prejudiciului material și moral se face potrivit dispozițiilor legii civile”.

105. Dispozițiile legii civile la care face trimitere textul de lege citat anterior sunt dispozițiile art. 1.357 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora „cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare”, texte ce constituie sediul materiei răspunderii civile delictuale.

106. Totodată, potrivit art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală, „acțiunea civilă se exercită de persoana vătămată sau de succesorii acesteia, care se constituie parte civilă împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente”, iar potrivit art. 79 din Codul de procedură penală, persoana vătămată este „persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală prin fapta penală”.

107. Având în vedere că infracțiunea de încăierare presupune un subiect activ plural, iar scopul urmărit de legiuitor prin dispozițiile art. 198 din Codul penal este de a sancționa fapta încăierării, s-a concluzionat că niciunul dintre inculpați nu poate justifica o legitimare procesuală activă în promovarea unei acțiuni civile în procesul penal împotriva altui inculpat, deoarece nu poate avea calitatea de persoană vătămată.

108. Prin acordarea calității de persoană vătămată inculpatului autor al infracțiunii de încăierare și prin acceptarea exercitării de către acesta a acțiunii civile și obligarea unui alt inculpat la plata de despăgubiri s-ar ajunge la situația acordării unor daune morale sau materiale, chiar pentru participarea la comiterea activității infracționale.

¹ Expunerea de motive a proiectului de Lege privind Codul penal.

109. Întrucât, în cazul infracțiunii de încăierare, în sarcina fiecărui autor se reține comiterea în integralitate, și nu parțial, a acțiunii tipice, vătămarea eventual suferită nu poate sta la baza imputării reciproce între inculpați, deoarece nu a fost cauzată prin fapta altuia.

110. S-a mai apreciat că, deși dispozițiile art. 1.370 din Codul civil par a constitui un contraargument, în cazul infracțiunii de încăierare, calitatea de victimă folosită în dispozițiile normative menționate nu poate fi conferită chiar persoanei acuzate pentru săvârșirea activității incriminate prin dispozițiile art. 198 din Codul penal, în întregul ei.

111. Chiar dacă în prezent infracțiunea de încăierare aparține categoriei infracțiunilor îndreptate împotriva persoanei, specificul ei, constând în faptul că subiectul activ este reprezentat de o pluralitate de făptuitori, fiecare răspunzând în calitate de autor pentru participarea la încăierare, face ca acțiunea civilă să nu poată fi soluționată în același fel ca în cazul unor infracțiuni contra persoanei care nu presupun un subiect activ plural.

112. În concluzie, s-a susținut că un inculpat autor al infracțiunii de încăierare nu poate exercita acțiunea civilă împotriva altui inculpat, autor al aceleiași infracțiuni de încăierare, deoarece calitatea de inculpat nu poate coexista cu calitatea de persoană vătămată în ipoteza unei infracțiuni cu subiect activ plural.

VII. **Opinia specialiștilor consultați**

113. În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, a fost solicitată specialiștilor în drept penal opinia asupra chestiunii de drept supuse examinării.

A. 114. În cuprinsul opiniei juridice elaborate de **Departamentul de drept public al Facultății de Drept a Universității de Vest din Timișoara** s-a arătat că, în raport cu criteriile stabilite de art. 475 din Codul de procedură penală, sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava *nu îndeplinește toate condițiile de admisibilitate*.

115. În susținerea acestei opinii s-a arătat că este îndeplinită condiția referitoare la faptul că instanța este învestită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, Curtea de Apel Suceava urmând să se pronunțe prin hotărâre definitivă asupra apelului promovat. Este îndeplinită și condiția referitoare la faptul ca această chestiune de drept să nu fi făcut obiectul unei alte sesizări pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile sau a unui recurs în interesul legii și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare. Referitor la cea de-a treia condiție, respectiv ca problema de drept să fie aptă să influențeze soluționarea fondului cauzei, s-a reținut că, în funcție de modul de soluționare a chestiunii de drept pendinte, se va putea decide soluția în privința laturii civile, care face parte din modul de rezolvare a fondului cauzei.

116. Însă nu este îndeplinită ultima condiție dedusă din jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, care referă la împrejurarea ca problema de drept ridicată să fie o veritabilă problemă de drept penal și/sau procesual penal, cu caracter dificil, să aibă caracter de nouitate și să merite o rezolvare de principiu, în raport cu potențialul de a genera interpretări diferite în practica judiciară.

117. Astfel, s-a apreciat că sesizarea este inadmisibilă, având în vedere că problema nu prezintă gradul de dificultate aferent unei veritabile probleme de drept, deoarece răspunsul la întrebarea instanței de trimitere este facil de oferit.

118. Practic, nu există nicio incompatibilitate în a cumula în aceeași persoană atât calitatea de inculpat, cât și pe cea de victimă, în cazul participării la încăierare. Din conținutul art. 198

alin. (2) din Codul penal rezultă faptul că în încăierare pot exista atât inculpați-participanți, care răspund penal, cât și victime, cărora li se angajează răspunderea penală, chiar dacă diminuată [victima răspunde conform alin. (1) din textul legal, în timp ce participantul răspunde conform alin. (2) al aceluiași articol, adică vătămare corporală].

119. S-a arătat că nu există nicio rațiune suficientă pentru a distinge între alin. (1) și alin. (2) ale art. 198 din Codul penal, sub aspectul laturii civile. Schimbarea formei de vinovăție nu invalidează calitatea de victimă. În condițiile repute de îmbulzeală, agitație, aglomerație, tensiune etc. este posibil ca un participant să își păstreze calitatea de victimă, derivând din împrejurarea că are o reprezentare greșită asupra rezultatului încăierării. Astfel, cel ce intervine pentru a-i despărți pe alții ori este prins în încăierare nu se pedepsește, deși este participant [art. 198 alin. (4) din Codul penal]. În această situație însă calitatea de victimă subsistă și deschide calea unei acțiuni civile.

120. Totodată, s-a opinat că invocarea principiului *nemo auditor propriam turpitudinem allegans* nu atrage pierderea calității de victimă, fiind relevantă în acest sens ipoteza culpei concurente a victimei în cazul accidentelor de circulație, unde conduita culpabilă a victimei nu îi anulează legitimarea procesuală activă, ci doar diminuează cuantumul despăgubirilor. Similar, participarea la încăierare nu înlătură calitatea de victimă, ci doar diminuează pretențiile.

121. *Cu privire la fondul sesizării*, în opinia prezentată s-a reținut că este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării, problema de drept fiind soluționată conform regulilor stabilite în materia răspunderii civile delictuale.

122. Din conținutul art. 1.371 din Codul civil rezultă faptul că exercitarea acțiunii civile de către victimă este permisă chiar și în cazurile în care victima a contribuit la producerea prejudiciului, acționând cu intenție sau din culpă. În consecință, despre o asemenea situație, fiind reglementată expres, nu se poate susține că ar contraveni reglementărilor specifice răspunderii delictuale.

123. Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat, prin Decizia nr. 12 din 16 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 498 din 4 iulie 2016, că dispozițiile art. 1.371 alin. (1) din Codul civil nu instituie condiția ca victima să săvârșească ea însăși o faptă ilicită, cum este în cazul făptuitorului, fiind relevantă în ipoteza reglementată de norma juridică în discuție doar examinarea atitudinii victimei, din perspectiva vinovăției acesteia.

124. S-a reținut că un participant cu intenție la încăierare menține calitatea de victimă dacă a suferit un prejudiciu, independent de faptul că a comis sau nu un act ilicit. Vinovăția victimei are însă consecințe asupra cuantumului prejudiciului, în sensul că îl diminuează, dar nu afectează legitimarea sa procesuală activă ca parte civilă.

125. În plus, atunci când a re poziționat infracțiunea de încăierare în cadrul infracțiunilor contra integrității corporale sau sănătății, legiuitorul a avut în vedere preeminența protecției victimei, lăsând într-un plan secundar protejarea ca valoare socială a ordinii și liniștii publice.

126. Dacă acțiunea civilă exercitată de victimă ar fi considerată, *de plano*, inadmisibilă, ar însemna ca suferințele fizice sau leziunile prevăzute de art. 193 din Codul penal care reprezintă urmarea imediată a încăierării în varianta-tip să nu

poată fi dezdăunată. Aceasta ar face ca victima încăierării, spre deosebire de victima infracțiunii de loviri sau alte violențe, să nu beneficieze de o protecție juridică deplină, deși urmarea imediată a celor două infracțiuni este identică. Chiar dacă victima (persoana vătămată) își asumă riscul unor posibile vătămări cu efectul de mai sus atunci când intră în încăierare, atât timp cât aceasta nu și le-a autoprovocat, ele sunt urmarea încăierării.

127. În consecință, s-a opinat că, în interpretarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și art. 1370 din Codul civil, este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării, la stabilirea cuantumului prejudiciului, instanța de judecată urmând să țină cont de regulile concursului de vinovății și ale concursului de acțiuni cauzatoare de prejudiciu.

B. 128. În opinia juridică elaborată de **Centrul de Cercetări în Științe Penale al Facultății de Drept a Universității de Vest din Timișoara** s-a arătat că, prin raportare la criteriile stabilite de art. 475 din Codul de procedură penală, sunt îndeplinite *toate condițiile de admisibilitate* a sesizării.

129. Cu privire la fondul sesizării s-a apreciat că această problemă de drept presupune atât analiza dispozițiilor procesual penale și de drept penal substanțial relevante, cât și a celor de drept civil vizând repararea prejudiciului și a eventualelor cauze de exonerare de la tragerea la răspundere civilă delictuală.

130. În analiza conținutului constitutiv al infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 din Codul penal s-a arătat că obiectul juridic este reprezentat în principal de relațiile referitoare la atribuțiile fundamentale ale persoanei, integritatea corporală, sănătatea sau chiar viața acesteia.

131. Având în vedere acest obiect juridic, este evident că subiectul pasiv al infracțiunii de încăierare este persoana a cărei integritate corporală [sau viață — în cazul variantei agravate prevăzute de art. 198 alin. (3) din Codul penal] a fost vătămată. Așadar, o particularitate a infracțiunii de încăierare este faptul că subiectul pasiv poate fi și subiect activ al acestei infracțiuni.

132. Acest aspect rezultă și din analiza art. 198 alin. (2) din Codul penal, care prevede că, dacă se cauzează o vătămare corporală, participanții la încăierare vor răspunde pentru varianta mai gravă prevăzută de art. 198 alin. (2) din Codul penal, în timp ce persoana care a suferit vătămarea corporală va răspunde pentru varianta-tip prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal. Prin urmare, legea prevede posibilitatea ca persoana care este subiect pasiv al infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (2) din Codul penal să fie în același timp subiect activ al infracțiunii prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal. Pentru identitate de rațiune, în cazul în care se produc, prin încăierare, urmări specifice doar art. 193 din Codul penal, persoana sau persoanele care vor suferi aceste urmări vor avea o dublă calitate, atât de subiect activ al infracțiunii prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal, cât și de subiect pasiv al acestei infracțiuni.

133. În aceste condiții, dacă se admite că prin infracțiunea de încăierare se poate aduce atingere uneia dintre valorile sociale al cărei titular este chiar unul dintre participanții la infracțiunea de încăierare, este evident că cel care participă la infracțiunea de încăierare își dublează calitatea de subiect activ cu cea de subiect pasiv al aceleiași infracțiuni.

134. În plan procesual înseamnă că se acceptă că prin această infracțiune se poate cauza, de către ceilalți participanți, o vătămare a integrității fizice a unuia dintre participanți, în sensul art. 79 din Codul de procedură penală, ceea ce ar justifica participarea la procesul penal a inculpatului care a suferit această vătămare și în calitate de persoană vătămată.

135. S-a opinat în sensul că, potrivit art. 22 alin. (2) din Codul penal, consimțământul victimei nu produce efecte justificative în cazul infracțiunilor contra vieții și nici atunci când legea exclude efectul justificativ al acestuia. În cazul infracțiunilor prevăzute de art. 193 și 194 din Codul penal, consimțământul victimei poate produce efecte justificative, legea permițând incidența acestei cauze chiar și în situații în care cel care exprimă consimțământul pierde un organ (de exemplu, în situația transplantului de organe), impunând anumite condiții de formă.

136. Deși legea nu limitează expres consimțământul la infracțiunile prevăzute de art. 193 și 194 din Codul penal, totuși, prin incriminarea infracțiunii de încăierare, Codul penal limitează modalitatea în care o persoană poate dispune de integritatea sa corporală. Astfel, legiuitorul a stabilit că o persoană nu poate dispune de valoarea socială a integrității fizice în cadrul unei lupte formate din două tabere (și minimum patru participanți) deoarece sunt afectate ordinea și liniștea publică.

137. În planul răspunderii civile, consimțământul victimei are valoarea unei clauze exoneratoare de răspundere, iar, potrivit art. 1.355 alin. (4) din Codul civil, „declarația de acceptare a riscului producerii unui prejudiciu nu constituie, prin ea însăși, renunțarea victimei la dreptul de a obține plata despăgubirilor”. Astfel, această dispoziție legală stabilește că victima care participă la o faptă care poate să îi cauzeze un prejudiciu nu își dă direct acordul să i se cauzeze un prejudiciu prin simpla participare la această faptă, ci numai la săvârșirea faptei care presupune un anumit risc de producere a unui prejudiciu.

138. Prin urmare, nu se poate considera că autorul-victimă, prin participarea la încăierare, renunță la dreptul de a obține repararea prejudiciului.

139. O interpretare contrară ar presupune ca, deși s-a cauzat un prejudiciu unei persoane printr-o faptă ilicită, aceasta să nu aibă dreptul la repararea acestui prejudiciu în nicio situație, interpretare care, în mod evident, nu poate fi primită. Aceasta cu atât mai mult cu cât art. 198 alin. (2) din Codul penal face o diferențiere în planul răspunderii penale dacă se cauzează una dintre urmările vătămării corporale, neexistând argumente pentru care să se nege și o diferențiere în planul răspunderii civile.

140. În sensul opiniei exprimate au fost indicate alte situații similare prevăzute de Codul civil, cum ar fi, de exemplu, situația în care prin comiterea unei fapte sub imperiul excesului scuzabil în apărare se depășesc limitele legitimei apărări, cauzându-se astfel atacatorului un prejudiciu. Conform art. 1.360 alin. (2) din Codul civil, va putea fi obligat la plata unei indemnizații adecvate și echitabile cel care a săvârșit o infracțiune prin depășirea limitelor legitimei apărări.

141. S-a susținut că nu poate fi reținut argumentul conform căruia cel care solicită repararea prejudiciului și-ar invoca propria culpă pentru a obține un drept, având în vedere că legea civilă permite ca victima care a contribuit la cauzarea prejudiciului să poată obține repararea acestuia, cel chemat să răspundă fiind ținut să repare numai partea de prejudiciu pe care a cauzat-o efectiv, potrivit art. 1.371 din Codul civil.

142. S-a concluzionat că acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva unui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare

prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării, nu este *de plano* inadmisibilă.

C. 143. În cuprinsul materialului înaintat instanței supreme, **Facultatea de Drept din cadrul Universității „Titu Maiorescu”** a arătat că, în interpretarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil, este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării.

144. Spre deosebire de vechiul Cod penal, care cuprindea această normă de incriminare în cadrul infracțiunilor care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială, în actualul Cod penal încăierarea a fost inclusă în grupa infracțiunilor contra persoanei. Prin urmare, legiuitorul actual consideră că valoarea socială ocrotită prin această incriminare are în vedere, în principal, atribuțiile persoanei, respectiv integritatea fizică și sănătatea acesteia, și doar în subsidiar relațiile de conviețuire socială.²

145. În condițiile în care valoarea socială principală ocrotită de această normă de incriminare este chiar integritatea corporală a persoanei, s-a apreciat, prin raportare la art. 1.357 alin. (1) din Codul civil, precum și la art. 1.381 alin. (1) din Codul civil, că fiecare inculpat poate să aibă și calitatea de persoană vătămată, dacă suferă un prejudiciu material sau moral ca urmare a activității infracționale a celorlalți îndreptate împotriva sa, care îi afectează integritatea fizică sau psihică.

146. Prin urmare, dacă unul dintre participanții la încăierare suferă o vătămare a integrității corporale, prejudiciul produs îi dă dreptul la acoperirea acestuia, cu excepția situației în care fapta ilicită a fost săvârșită în legitimă apărare.

147. De altfel, legiuitorul a decis să incrimineze distinct încăierarea, deoarece răspunderea penală are caracter personal, iar o astfel de faptă este deosebit de gravă indiferent de contribuția fiecărui participant și chiar dacă nu se cunoaște cât reprezintă contribuția unui participant. Aceasta nu înseamnă însă că fiecare dintre participanți nu trebuie să răspundă civil pentru prejudiciul produs prin faptele de violență exercitate, conform regulilor răspunderii civile delictuale.

148. S-a opinat că, dacă în cazul unui conflict între două persoane care se lovesc reciproc și se produc vătămări ale integrității corporale ambelor persoane, acestea au dreptul la despăgubiri în calitate de persoane vătămate, nu există niciun motiv pentru care în cazul unui conflict dintre două tabere care se înfruntă (cum este cazul infracțiunii de încăierare) situația să fie diferită, în sensul că persoanele participante la încăierare nu ar trebui să aibă dreptul la despăgubiri. Împrejurarea că este posibil să nu poată fi stabilită contribuția fiecărei persoane la prejudiciul produs nu reprezintă un argument, având în vedere prevederile art. 1.370 din Codul civil, conform cărora dacă prejudiciul a fost cauzat prin acțiunea simultană sau succesivă a mai multor persoane, fără să se poată stabili că a fost cauzat sau, după caz, că nu putea fi cauzat prin fapta vreuneia dintre ele, toate aceste persoane vor răspunde solidar față de victimă.

149. Prin raportare la dispozițiile art. 1.371 alin. (1) din Codul civil, a fost apreciată ca fiind eronată susținerea conform căreia obligarea unui participant la încăierare la plata unor daune

morale sau materiale către un alt participant care a suferit vătămări conduce la negarea vinovăției participantului despăgubit pentru suferirea unui prejudiciu moral sau material.

150. Totodată, s-a considerat ca fiind greșită susținerea conform căreia acordarea de despăgubiri în cazul infracțiunii de încăierare ar permite folosirea propriei vinovății pentru obținerea unui drept la reparație. Aceasta, deoarece pentru fapta săvârșită cu vinovăție făptuitorul va răspunde la rândul său față de ceilalți participanți păgubiți prin fapta sa și nu va putea obține despăgubiri pentru partea cu care a contribuit la cauzarea ori la mărirea propriului său prejudiciu sau dacă nu l-a evitat în tot sau în parte.

151. Este adevărat că specificul infracțiunii de încăierare este dat de pluralitatea de subiecți activi, însă doctrina³ a arătat în mod corect că fiecare dintre participanții la încăierare poate fi, în același timp, atât subiect activ, cât și subiect pasiv al acestei infracțiuni.

VIII. Dispoziții legale relevante

Codul penal

Art. 198 — Încăierarea

(1) Participarea la o încăierare se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Dacă în cursul încăierării s-a cauzat o vătămare corporală uneia sau mai multor persoane și nu se cunoaște care dintre participanți a produs urmările, se aplică tuturor pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani, cu excepția victimei, care răspunde potrivit alin. (1).

(3) Când prin fapta săvârșită în condițiile alin. (2) s-a cauzat moartea unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani, iar dacă s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

(4) Nu se pedepsește cel care a fost prins în încăierare împotriva voinței sale sau care a încercat să-i despartă pe alții.

Codul de procedură penală

Art. 19 — Obiectul și exercitarea acțiunii civile

(1) Acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale.

(2) Acțiunea civilă se exercită de persoana vătămată sau de succesorii acesteia, care se constituie parte civilă împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente.

(3) Când persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă, acțiunea civilă se exercită în numele acesteia de către reprezentantul legal sau, după caz, de către procuror, în condițiile art. 20 alin. (1) și (2), și are ca obiect, în funcție de interesele persoanei pentru care se exercită, tragerea la răspundere civilă delictuală.

(4) Acțiunea civilă se soluționează în cadrul procesului penal, dacă prin aceasta nu se depășește durata rezonabilă a procesului.

(5) Repararea prejudiciului material și moral se face potrivit dispozițiilor legii civile.

Codul civil

Art. 1.349 — Răspunderea delictuală

(1) Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane. (...)

² A se vedea în acest sens Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*. Ediția 8, Editura C.H. Beck, București, 2023, p. 97.

³ Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*. Ediția 8, Editura C.H. Beck, București, 2023, p. 91.

Art. 1.357 — Condițiile răspunderii

(1) *Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare.*

(2) *Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai ușoară culpă.*

Art. 1.370 — Imposibilitatea de individualizare a autorului faptei ilicite

Dacă prejudiciul a fost cauzat prin acțiunea simultană sau succesivă a mai multor persoane, fără să se poată stabili că a fost cauzat sau, după caz, că nu putea fi cauzat prin fapta vreuneia dintre ele, toate aceste persoane vor răspunde solidar față de victimă.

Art. 1.371 — Vinovăția comună. Pluralitatea de cauze

(1) *În cazul în care victima a contribuit cu intenție sau din culpă la cauzarea ori la mărirea prejudiciului sau nu le-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă, cel chemat să răspundă va fi ținut numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o.*

(2) *Dispozițiile alin. (1) se aplică și în cazul în care la cauzarea prejudiciului au contribuit atât fapta săvârșită de autor, cu intenție sau din culpă, cât și forța majoră, cazul fortuit ori fapta terțului pentru care autorul nu este obligat să răspundă.*

IX. Opinia judecătorului-raportor

152. Opinia judecătorului-raportor a fost în sensul admiterii sesizării formulate de Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori, apreciind că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil, este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

153. Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori, în Dosarul nr. 5.934/314/2022*, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

A. Cu privire la admisibilitatea sesizării

154. Potrivit dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, *dacă în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea o rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată.*

155. În raport cu dispoziția legală anterior menționată, se constată că admisibilitatea unei sesizări formulate în procedura pronunțării unei hotărâri prealabile este condiționată de îndeplinirea cumulativă a următoarelor cerințe: întrebarea să fie formulată în cursul judecății de un complet al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al unei curți de apel sau al unui tribunal investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță; soluționarea pe fond a acelei cauze să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării; existența unei chestiuni de drept care să nu fi fost încă dezlegată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin mecanismele legale ce asigură interpretarea și

aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești sau să nu facă în prezent obiectul unui recurs în interesul legii.

156. Cu privire la sesizarea de față, se constată că sunt îndeplinite cumulativ condițiile anterior enunțate.

157. Astfel, este îndeplinită *condiția privind existența unei cauze aflate în cursul judecății în ultimă instanță*, Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori fiind investită, în ultimul grad de jurisdicție, cu soluționarea apelurilor declarate de Parchetul de pe lângă Judecătoria Suceava, inculpatul-parte civilă G.C. și inculpata G.P.D. împotriva Sentinței penale nr. 805 din 3 octombrie 2023, pronunțată de Judecătoria Suceava, în Dosarul nr. 5.934/314/2022*.

158. În același timp se constată îndeplinită și *cerința referitoare la legătura problemei de drept ce se solicită a fi dezlegată cu soluționarea pe fond a cauzei*.

159. Instanța de trimitere solicită a se stabili caracterul admisibil sau inadmisibil al acțiunii civile formulate de un inculpat, participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare, împotriva altui inculpat, participant la aceeași infracțiune de încăierare, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării. Se constată că, prin sentința penală apelată, instanța a soluționat pe fond acțiunea civilă exercitată de participanții la încăierare. Totodată, apelul formulat de parchet vizează tocmai inadmisibilitatea acțiunii civile promovate de o parte dintre inculpații-participanți la infracțiunea de încăierare împotriva altor inculpați-participanți la aceeași infracțiune de încăierare, iar apelul formulat de unii dintre inculpați vizează, printre altele, pretențiile civile cu care s-au constituit parte civilă în cauză, precum și pretențiile civile la plata cărora au fost obligați către ceilalți inculpați-părți civile.

160. Așa cum a arătat și instanța de trimitere, problema de drept prezintă relevanță chiar dacă, în speță, față de infracțiunea de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, pentru care inculpații au fost trimiși în judecată, s-a dispus, prin sentința penală apelată, soluția de încetare a procesului penal în conformitate cu art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală, raportat la art. 16 alin. (1) lit. f) teza a II-a din Codul de procedură penală, cu aplicarea art. 154 alin. (1) lit. e) din Codul penal și art. 5 din Codul penal, ca urmare a împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale. Potrivit dispozițiilor art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, în caz de achitare a inculpatului sau de încetare a procesului penal, în baza art. 16 alin. (1) lit. b) teza întâi, lit. e), f) — *cu excepția prescripției*, lit. i) și j), în caz de încetare a procesului penal ca urmare a retragerii plângerii prealabile, precum și în cazul prevăzut de art. 486 alin. (2), instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă.

161. În ceea ce privește *existența unei chestiuni de drept reale, veritabile, susceptibile să dea naștere unor interpretări diferite*, se constată că problema de drept invocată vizează aspecte legate de admisibilitatea acțiunii civile exercitate de un inculpat, participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare, împotriva altui inculpat, participant la aceeași infracțiune de încăierare, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării.

162. În prezenta cauză, problema a cărei dezlegare se solicită reprezintă o problemă reală de drept, reflectată atât de practica neunitară, cât și de punctele de vedere divergente exprimate în acest sens de către curțile de apel și instanțele arondate acestora, precum și opiniile argumentate juridic formulate cu privire la obiectul sesizării.

163. De asemenea, *este îndeplinită și condiția negativă* prevăzută în conținutul art. 475 din Codul de procedură penală, în sensul că asupra chestiunii de drept supuse dezlegării nu s-a statuat anterior printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs

în interesul legii de către Înalta Curte de Casație și Justiție și nici nu formează obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

B. Cu privire la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită

164. Prin întrebarea formulată în cuprinsul încheierii de sesizare, Curtea de Apel Suceava solicită a se stabili dacă este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la infracțiunea de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării.

165. Practic, chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită pe calea mecanismului prevăzut de art. 475 din Codul de procedură penală vizează atât natura infracțiunii de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, cât și condițiile în care poate fi exercitată acțiunea civilă în cadrul procesului penal.

166. În noua codificare penală, infracțiunea de încăierare este reglementată prin dispozițiile art. 198 din Codul penal, fiind inclusă în Partea specială, titlul I, capitolul II „*Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății*”. Incriminarea cuprinde o variantă-tip și trei variante agravate.

167. **Varianta-tip** a infracțiunii de încăierare, prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, constă în *participarea la o încăierare și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă*.

168. **Prima variantă agravată** prevăzută de art. 198 alin. (2) din Codul penal se referă la situația în care, *dacă în cursul încăierării s-a cauzat o vătămare corporală uneia sau mai multor persoane și nu se cunoaște care dintre participanți a produs urmările, se aplică tuturor pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani, cu excepția victimei, care răspunde potrivit variantei-tip prevăzute art. 198 alin. (1) din Codul penal*.

169. **Alte două variante agravate** intervin atunci când *prin fapta săvârșită în condițiile alin. (2) s-a cauzat moartea unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani [art. 198 alin. (3) teza I din Codul penal], iar dacă s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime [art. 198 alin. (3) teza a II-a din Codul penal]*.

170. Art. 198 alin. (4) din Codul penal prevede o cauză de nepedepsire în ceea ce îl privește pe *cel care a fost prins în încăierare împotriva voinței sale sau care a încercat să îi despartă pe alții*.

171. Prin raportare la valorile sociale ocrotite prin incriminarea faptei de încăierare se reține că, spre deosebire de vechiul Cod penal care includea această faptă în cadrul infracțiunilor care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială, această infracțiune a fost prevăzută în capitolul II al titlului I din Partea specială a Codului penal, consacrat infracțiunilor contra integrității corporale sau sănătății, deoarece *aceasta pune în pericol în primul rând integritatea fizică sau sănătatea persoanei și abia în subsidiar relațiile de conviețuire socială*. În plus, încăierarea este reglementată de numeroase legislații în categoria infracțiunilor care aduc atingere sau pun în pericol integritatea corporală (§ 231 din Codul penal german, § 91 din Codul penal austriac, art. 154 din Codul penal spaniol,

art. 151 din Codul penal portughez sau art. 133 din Codul penal elvețian)⁴.

172. Infracțiunea de încăierare, denumită și *rix* (din limba latină, *rixa* — „*vrajbă*”), constă în ciocnirea violentă și spontană între mai multe persoane învrăjbite, desfășurată în îmbulzeală și cu o împletire de acțiuni de așa fel încât este greu de stabilit aportul fiecăreia dintre persoanele prinse în încăierare. Ceea ce este caracteristic rixului este tocmai împletirea actelor de violență, de îmbrânceli, loviri și trânteli între cei angajați în luptă și, de regulă, nu se poate stabili acțiunea concretă a fiecăruia dintre participanți. Ca act de conduită, încăierarea apare ca o faptă de care trebuie să răspundă fiecare dintre participanți și de aceea, prin încăierare se înțelege însăși fapta cuiva de a participa la încăierarea dintre mai multe persoane⁵.

173. De altfel, legiuitorul a decis să incrimineze distinct încăierarea deoarece răspunderea penală are caracter personal, iar o astfel de faptă este deosebit de gravă indiferent de contribuția fiecărui participant și chiar dacă nu se cunoaște cât reprezintă contribuția unui participant⁶.

174. Din perspectiva conținutului constitutiv al infracțiunii de încăierare prevăzută de art. 198 din Codul penal, prezintă relevanță pentru chestiunea de drept pusă în discuție obiectul juridic, subiecții activi și pasivi, elementul material și urmarea imediată.

175. Se reține că *obiectul juridic principal* al acestei infracțiuni este reprezentat de relațiile referitoare la atributele fundamentale ale persoanei, integritatea fizică, sănătatea sau viața acesteia [în cazul variantei agravate prevăzute de art. 198 alin. (3) din Codul penal]. *Obiectul juridic secundar* constă în relațiile sociale referitoare la conviețuirea socială, precum și relațiile referitoare la menținerea ordinii și a liniștii publice.

176. Specificul acestei infracțiuni este dat de *pluralitatea de subiecți activi*, privită ca o pluralitate naturală de făptuitori, în absența căreia nu poate fi pusă în discuție infracțiunea de încăierare. Pluralitatea naturală, care exclude coautoratul ca formă a participației penale, poate fi însoțită de pluralitatea ocazională, astfel că participația penală este posibilă sub forma instigării sau a complicității la încăierare.

177. Numărul participanților trebuie să fie suficient de ridicat încât să producă o stare de confuzie cu privire la acțiunile fiecăruia dintre aceștia. Pentru reținerea infracțiunii de încăierare trebuie să existe două tabere de câte cel puțin două persoane fiecare. Necesitatea existenței a două grupări adverse a fost confirmată și în jurisprudență, reținându-se că, atunci când există numai gruparea inculpaților, iar victimele actelor de violență nu constituie o grupare, neavând cunoștința de intenția inculpaților și reacționând numai pentru a se apăra, nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de încăierare⁷.

178. *Subiectul pasiv* este victima actelor de violență și poate fi orice persoană, fie prinsă fără voia ei în manifestările violente ale celor încăierați, fie chiar unul dintre participanți (autori ai încăierării) și care a suferit leziuni traumatice, o vătămare corporală ori și-a pierdut viața în încăierare.

179. În doctrina de specialitate⁸ s-a arătat faptul că unul dintre participanții la încăierare *poate fi, în același timp, atât subiect activ, cât și subiect pasiv*, ceea ce este un alt specific al infracțiunii de încăierare.

⁴ Expunerea de motive la Proiectul de lege privind Codul penal (Legea nr. 286/2009).

⁵ V. Dongoroz, I. Oancea, V. Rosca, S. Kahane, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu — *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. IV, Academia Română, București, 1972, pg. 676.

⁶ Tudorel Toader, *Drept penal român. Partea specială*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 90.

⁷ Decizia Curții Constituționale nr. 726 din 20 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 91 din 5 februarie 2019.

⁸ Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, ed. 4, Editura C. H. Beck, 2019, disponibilă online www.Lege5.ro.

180. *Elementul material* al infracțiunii este reprezentat exclusiv printr-o acțiune, respectiv de participare la o încăierare prin susținerea activă a uneia dintre tabere (care presupune cel puțin câte două persoane în fiecare tabără), de esența faptei de încăierare fiind actele de violență (loviri, îmbrânceli, trântiri, ruperea hainelor).

181. Fapta se consumă în momentul producerii uneia dintre consecințele prevăzute de varianta-tip sau de variantele agravate.

182. *Urmarea imediată principală*, în cazul variantei-tip, este aceeași cu cea de la infracțiunea de lovire sau alte violențe, prevăzută de art. 193 din Codul penal, constând în cauzarea de suferințe fizice sau îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile. Rezultă că, în varianta-tip, încăierarea absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe. În plus, prin săvârșirea faptei există și o urmare secundară, dată fiind reșezarea în actualul Cod penal a infracțiunii de încăierare în cadrul infracțiunilor contra persoanei, respectiv o stare de pericol pentru liniștea și ordinea publică.

183. Astfel, după cum s-a arătat și în doctrină⁹, în cazul variantei agravate prevăzute în art. 198 alin. (2) din Codul penal, urmarea imediată principală constă în producerea unei vătămări corporale în sensul art. 194 din Codul penal (infirmitate, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, prejudiciu estetic grav și permanent, avort, punerea în primejdie a vieții). În această ipoteză și în condițiile în care nu se poate stabili cu precizie care dintre participanți a exercitat violențele ce au produs urmările arătate, se va aplica tuturor pedeapsa prevăzută la alin. (2). Excepție face victima vătămării corporale, care, deși își păstrează și calitatea de autor, va răspunde în limitele de pedeapsă stabilite de art. 198 alin. (1) din Codul penal. În ipoteza în care se poate stabili autorul nemijlocit al vătămării corporale, varianta agravată nu mai are incidență. Astfel, autorul nemijlocit va răspunde pentru vătămare corporală, iar ceilalți participanți la încăierare, inclusiv victima, vor răspunde pentru încăierare în varianta-tip.

184. Cea de a doua variantă agravată, prevăzută la alin. (3) teza I din art. 198 din Codul penal, prevede rezultatul mai grav care se produce, respectiv decesul unei persoane. Varianta are incidență doar în cazul în care nu se cunoaște care dintre participanți a exercitat violențele ce au provocat decesul. Dacă autorul violențelor poate fi stabilit, el va răspunde, după caz, fie pentru infracțiunea de omor, fie pentru infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, iar ceilalți participanți vor răspunde pentru încăierare în varianta-tip. Varianta agravată prevăzută la art. 198 alin. (3) teza a II-a din Codul penal se referă la consecința gravă constând în moartea a două sau mai multe persoane.

185. În analiza chestiunii de drept care face obiectul prezentei sesizări nu poate fi ignorat obiectul juridic principal al infracțiunii de încăierare, care constă în relațiile referitoare la atributele fundamentale ale persoanei, integritatea corporală, sănătatea sau chiar viața acesteia, ca urmare a re poziționării infracțiunii de încăierare în capitolul II — *Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății* din Partea specială a Codului penal. Având în vedere acest obiect juridic, subiectul pasiv al infracțiunii de încăierare este persoana a cărei integritate corporală sau chiar viață a fost vătămată, care poate fi prinsă fără voia ei în manifestările violente ale celor încăierați sau poate fi unul dintre participanți.

186. În cazul infracțiunii de loviri sau alte violențe, două persoane ce se lovesc reciproc dobândesc simultan atât calitatea de inculpat, cât și pe cea de persoană vătămată îndreptățită la repararea prejudiciului.

187. Or, dat fiind faptul că, în cazul variantei-tip, infracțiunea de încăierare absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe prevăzută de art. 193 din Codul penal, este firesc ca situația să fie similară și în cazul infracțiunii de încăierare între două grupuri care se înfruntă.

188. În ipoteza în care s-ar aprecia că acțiunea civilă exercitată de către un participant la încăierare împotriva altui participant este inadmisibilă, ar însemna ca victima încăierării, spre deosebire de victima infracțiunii de loviri sau alte violențe, să nu beneficieze de protecție juridică, deși urmarea imediată a celor două infracțiuni este identică.

189. Din această perspectivă, un argument în plus reiese din conținutul dispozițiilor art. 198 alin. (2) din Codul penal, potrivit cărora, dacă în cursul încăierării s-a cauzat o vătămare corporală uneia sau mai multor persoane și nu se cunoaște care dintre participanți a produs urmările, se aplică tuturor pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani, cu excepția victimei, care răspunde potrivit alin. (1) al aceluiași articol.

190. Așadar, dacă se cauzează o vătămare corporală, participanții la încăierare vor răspunde pentru varianta mai gravă, în timp ce persoana implicată în încăierare care a suferit vătămarea corporală va răspunde pentru varianta-tip prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal.

191. Rezultă că norma juridică prevede explicit posibilitatea ca persoana care este subiect pasiv al infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (2) din Codul penal să fie în același timp subiectul activ al infracțiunii prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal.

192. Din analiza conținutului constitutiv al variantei-tip, respectiv al primei variante agravate a infracțiunii de încăierare, nu pot fi identificate, sub aspectul laturii civile, argumente pentru a distinge între dispozițiile alin. (1) și alin. (2) ale art. 198 din Codul penal.

193. Pentru identitate de rațiune, conform principiului unde se aplică același raționament, se aplică aceeași soluție (*ubi eadem est ratio, eadem solutio esse debet*), în cazul în care se produc, prin încăierare, urmările prevăzute de art. 193 din Codul penal, participantul sau participanții care vor suferi aceste consecințe dobândesc o dublă calitate, atât de inculpat, cât și de persoană care a suferit o vătămare (persoană vătămată). De altfel, așa cum a consacrat doctrina anterior menționată, o particularitate a infracțiunii de încăierare este aceea că subiectul pasiv poate fi și subiect activ al acestei infracțiuni.

194. În planul *răspunderii civile delictuale*, conform art. 1.357 alin. (1) și (2) din Codul civil, cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare. Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai ușoară culpă. Potrivit art. 1.381 alin. (1) și (2) din Codul civil, orice prejudiciu datorat dreptului la reparație, care se naște din ziua cauzării prejudiciului, chiar dacă acest drept nu poate fi valorificat imediat.

195. Stabilirea răspunderii civile delictuale presupune îndeplinirea următoarelor condiții: săvârșirea unei fapte ilicite, producerea unui prejudiciu, material sau moral, existența unui raport de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu și vinovăția, chiar sub forma celei mai ușoare culpe.

⁹ Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, ediția 4, Editura C. H. Beck, 2019, disponibilă online www.Lege5.ro; G. Bodoroncea et alia, *Codul penal. Comentariu pe articole*, ediția 3, Editura C. H. Beck, 2020, disponibilă online www.Lege5.ro.

196. Potrivit art. 79 din Codul de procedură penală, persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală prin fapta penală se numește persoană vătămată. Conform dispozițiilor art. 19 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură penală, acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale, iar această acțiune civilă se exercită de persoana vătămată sau de succesorii acesteia, care se constituie parte civilă împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente. Repararea prejudiciului material și moral se face potrivit dispozițiilor legii civile.

197. Atât timp cât, în urma încăierării, unul sau mai mulți participanți suferă o vătămare a integrității corporale, prejudiciul cauzat nu poate rămâne neacoperit, iar tragerea la răspundere civilă a celorlalți participanți la încăierare se realizează după regulile concursului de acțiuni cauzatoare de prejudiciu și ale concursului de vinovății.

198. Se constată că admiterea acțiunii civile și obligarea unui participant la încăierare la plata unor despăgubiri către un alt participant care a suferit vătămări nu conduc la negarea vinovăției participantului despăgubit pentru suferirea unui prejudiciu sau la concluzia că, prin implicarea în încăierare, participantul și-a asumat posibila vătămare corporală.

199. Această concluzie este susținută de dispozițiile art. 1.371 din Codul civil, potrivit cărora, în cazul în care victima a contribuit cu intenție sau din culpă la cauzarea ori la mărirea prejudiciului sau nu l-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă, cel chemat să răspundă va fi ținut numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o.

200. Față de conținutul concret al dispozițiilor legale anterior enunțate reiese că exercitarea acțiunii civile de către victimă este permisă chiar și în cazurile în care victima a contribuit la producerea prejudiciului, acționând cu intenție sau din culpă.

201. În ceea ce privește modalitatea de interpretare a dispozițiilor art. 1.371 alin. (1) din Codul civil, în contextul soluționării acțiunii civile în procesul penal, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, prin Decizia nr. 12 din 16 mai 2016¹⁰, a reținut că textul de lege reglementează situația în care victima a contribuit la cauzarea sau la agravarea prejudiciului ori nu l-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă, implicarea victimei impunându-se a fi realizată cu vinovăție, aspect ce rezultă din folosirea expresiei *cu intenție sau din culpă*. Consecința aplicării acestei reguli are drept efect diminuarea cuantumului despăgubirilor datorate de făptuitor, acesta fiind responsabil numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o.

202. Prin aceeași decizie s-a reținut că *dispozițiile art. 1.371 alin. (1) din Codul civil nu instituie condiția ca victima să săvârșească ea însăși o faptă ilicită, cum este în cazul făptuitorului, fiind relevantă în ipoteza reglementată de norma juridică în discuție doar examinarea atitudinii victimei, din perspectiva vinovăției acesteia. (...) Ceea ce interesează este vinovăția, sub forma intenției sau culpei, așa cum sunt definite prin dispozițiile art. 16 alin. (2) și (3) din Codul civil, și nu caracterul licit sau ilicit al faptei victimei, atât timp cât se reține*

existența unei fapte culpabile concurente care se înscrie în lanțul causal generator al prejudiciului și care constituie o circumstanță legală de diminuare a obligației de despăgubire aflate în sarcina făptuitorului.

203. Așa stând lucrurile, actualul Cod civil instituie prin textul de lege examinat regula care trimite la concluzia că fapta victimei, care a contribuit la cauzarea prejudiciului și care a concurat cu cea a autorului faptei ilicite, devine o cauză străină ce afectează în mod direct raportul de cauzalitate și, indirect, prin aceasta, celelalte condiții ale răspunderii civile delictuale reținute în sarcina autorului faptei ilicite.

204. Instanța supremă a statuat că art. 1.371 alin. (1) din Codul civil trebuie avut în vedere prin corelare cu art. 16 din Codul civil, care se referă la „vinovăție”, și trebuie interpretat în sensul că autorul faptei va fi ținut să răspundă numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o, în cazul în care victima prejudiciului a contribuit și ea cu vinovăție la cauzarea ori la mărirea prejudiciului sau nu l-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă.

205. Se constată așadar că răspunderea civilă delictuală, obiect al acțiunii civile în procesul penal, este evaluată din perspectiva vinovăției, iar nu a caracterului conduitei victimei.

206. Consecința acestui raționament constă în reținerea faptului că participantul cu intenție la încăierare poate avea și calitatea de victimă dacă a suferit un prejudiciu, independent de faptul că a comis sau nu un act ilicit, ceea ce legitimează procesual participarea acestuia în procesul penal, ca parte civilă. Așa cum s-a arătat anterior, specificul acestei infracțiuni este dat de pluralitatea de subiecți activi, însă un participant la încăierare poate fi, în același timp, atât subiect activ, cât și subiect pasiv al acestei infracțiuni.

207. Din prisma tipicității infracțiunii de încăierare, faptul că nu poate fi stabilită contribuția fiecărei persoane la prejudiciul produs nu imprimă un caracter inadmisibil acțiunii civile promovate de persoana care a participat la încăierare și a suferit o vătămare, având în vedere prevederile art. 1.370 din Codul civil care consacră principiul solidarității, potrivit cărora, *dacă prejudiciul a fost cauzat prin acțiunea simultană sau succesivă a mai multor persoane, fără să se poată stabili că a fost cauzat sau, după caz, că nu putea fi cauzat prin fapta vreuneia dintre ele, toate aceste persoane vor răspunde solidar față de victimă.*

208. În plus, Codul civil reglementează situații similare, de exemplu situația în care prin comiterea unei fapte, sub imperiul excesului scuzabil, se depășesc limitele legitimei apărări, cauzându-se un prejudiciu celui care a generat atacul inițial.

209. Astfel, art. 1.360 alin. (2) din Codul civil prevede că *va putea fi obligat la plata unei indemnizații cel care a săvârșit o infracțiune prin depășirea limitelor legitimei apărări*. Pentru obligarea autorului la plata indemnizației este necesar ca fapta să întrunească elementele constitutive ale infracțiunii, iar limitele legitimei apărări să fie depășite. Prin săvârșirea faptei în această modalitate, victima inițială devine agresor care în calitate de autor al ripostei-infracțiune va putea fi obligat la indemnizare. Cuantumul indemnizației se stabilește în raport cu circumstanțele săvârșirii faptei, unul dintre criteriile esențiale în evaluarea prejudiciului fiind echitatea, principiu general al dreptului¹¹.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 498 din 4 iulie 2016.

¹¹ Călina Jugastru — *Drept civil. Obligațiile*, Editura Hamangiu, 2023.

210. Față de considerentele anterior menționate, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală va admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori și, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil, va stabili că este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava — Secția penală și pentru cauze cu minori, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„Dacă în interpretarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal, având ca obiect pretenții civile decurgând din leziunile suferite ca urmare a încăierării” și stabilește că:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 198 alin. (1) din Codul penal, ale art. 19 alin. (2) din Codul de procedură penală și ale art. 1.370 din Codul civil, este admisibilă acțiunea civilă formulată de un inculpat-participant la săvârșirea infracțiunii de încăierare prevăzute de art. 198 alin. (1) din Codul penal împotriva altui inculpat-participant la aceeași infracțiune de încăierare prevăzută de art. 198 alin. (1) din Codul penal.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală. Pronunțată în ședință publică astăzi, 7 octombrie 2024.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE A ÎNALTEI CURȚI
DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
ELENI CRISTINA MARCU

Magistrat-asistent,
Elena-Rosana Bota

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro
Adresa Centrului pentru relații cu publicul este: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78, e-mail: concursurifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

